

ARBEIDSPROGRAMMET 1949

Innledning.

I dette programmet legger Det norske Arbeiderparti fram sitt syn på de oppgavene vi har foran oss i de nærmeste årene.

Partiet vil arbeide for en fredelig utvikling fram til et sosialistisk samfunn; dette skal skje med demokratiske midler og følges av en stadig bedring av levekårene. Hvert steg framover skal bli tatt ut fra omsynet til folket og i samsvar med dets ønskemål. Folket sjøl skal ved hvert valg bestemme tempoet i samfunnets utvikling. I all politisk virksomhet må en ta sikte på å trygge folkestyret, de demokratiske frihetene, rettssikkerheten og likheten for loven. Dette politiske grunnsynet har partiet gjort nærmere greie for i et eget vedtak om Grunnsyn og retningslinjer.

Vi står midt oppe i arbeidet med å reise landet igjen etter krigen og okkupasjonens ødeleggelser. Gjenreisinga må bli fullført, og den må bli samordnet med arbeidet for utbygging av landet på lengre sikt. Vår politikk skal ta sikte på:

- å trygge landets frihet og sjølstende,
- å sikre arbeid for alle,
- å virkeliggjøre demokratiet også i det økonomiske livet, ved å sikre også arbeidere og funksjonærer retten til å ta del i forvaltningen av samfunnets produksjonskapital, ved å utvikle produksjonsformer som utløser alle folkets krefter, og ved en planfast og målbevisst samordning av alle grener av den økonomiske virksomheten,
- å rasjonalisere all produksjon og omsetning slik moderne vitenskap og teknikk gjør det mulig,
- å foreta en sterk utvikling av landets produksjonsevne og øke nasjonalinntekten,
- å verne landet mot kriser og svingninger i verdenskonjunktorene, og å skaffe balanse i vår utenriksøkonomi,
- å delta aktivt i internasjonalt samarbeid for økonomisk gjenreising,
- å bygge opp et allsidig næringsliv i de enkelte landsdeler og distrikter,
- å trygge reallønnen og levekårene ved en rettferdig fordeling av produksjonens avkastning,
- å forsterke arbeidet for å bygge gode boliger,
- å utvikle våre kulturelle og sosiale institusjoner og innretninger til en tidsmessig standard.

Arbeidsfolket og dets organisasjoner er den viktigste drivkraften i den demokratiske utviklingen i vår tid. Det norske Arbeiderparti vil søke å vinne flertallet i folket, og dermed få et trygt grunnlag for et målbevisst arbeid med å løse de oppgavene som er sammenfattet i dette programmet.

Velferdspolitik og økonomisk demokrati.

Målene.

Arbeiderpartiets økonomiske politikk har et dobbelt mål:

For det første å skape gode kår for folket gjennom øket produksjon og en rettferdig fordeling. Dermed skapes også økonomisk grunnlag for nye sosiale og kulturelle framsteg.

For det annet å gjennomføre et økonomisk demokrati. Derved får folket både herredømme over og ansvar for sitt eget materielle livsgrunnlag.

Staten må virkeliggjøre retten til arbeid for alle og likestille den med de andre demokratiske

rettighetene. Alle produktive krefter og tilganger nyttes rasjonelt i samsvar med den produksjonsteknikken som moderne vitenskap har gjort mulig. Produksjonen må ta sikte på å dekke folkets behov. Arbeidet med en omfattende rasjonalisering av produksjon og omsetning blir stilt opp som en hovedoppgave.

Den økonomiske politikken må ta sikte på å verne landet så langt råd er mot kriser og svingninger i verdenskonjunktorene. En må legge stor vekt på å nytte ut alle produktive krefter og muligheter, og samtidig utvikle slik virksomhet som tjener til å sikre den import både arbeidslivet og levestandarden er avhengige av.

En må utvikle et mer allsidig næringsliv i de enkelte landsdeler og distrikter og særlig utbygge de strøk som har et for ensidig næringsgrunnlag. Den lokale tiltaksevnen må få fullt høve til å utfolde seg og bør oppmuntres og støttes.

Midlene.

En økonomisk politikk som skal kunne sikre folket gode og trygge kår og arbeid til alle, krever en planfast samordning av alle grener av den økonomiske virksomhet, en samfunnsmessig regulering og kontroll, og en målbevisst og effektiv ledelse. Næringspolitikken, sosialpolitikken og penge- og finanspolitikken må bli samordnet i en felles plan. Gjennom praktisk samarbeid mellom alle positive krefter må en gi plass for og nytte ut både privat og offentlig tiltaksevne.

Denne framstegspolitikken krever en samlet planlegging for hele næringslivet. Nasjonalbudsjettet må bli det tekniske hjelpemiddel til å vurdere de foreliggende muligheter, se sammenhengen mellom de ulike ledd i den økonomiske virksomheten og avgjøre hvilke mål en til enhver tid kan stille seg. Nasjonalbudsjettet må bli utarbeidet i samråd med de store faglige og økonomiske organisasjonene. Den offentlige statistikken må bli bygd ut.

Systematiske undersøkelser og kartlegging av landets produksjonsmuligheter. For å fremme kvalitetsproduksjon legges særlig vekt på forskningen og i samband med den utviklingen av yrkesopplæringen i alle næringer. Arbeidsformidling og yrkesretteiing utbygges med sikte på å skaffe høvelig arbeid for alle, og å skaffe høvelig arbeidshjelp til de ulike oppgaver. Så vel for hele landet som for de enkelte distriktene arbeides det ut planer for næringslivets utbygging på lengre sikt.

Partiet vil virkeliggjøre en planhusholdning bygd på demokratiske prinsipper. For at det kan skje vil en opprettholde og utbygge kontrollen med prisene, og med kapitalinvesteringen. Kontrollen med innførsel og utførsel opprettholdes så lenge og i den utstrekning det er nødvendig for å løse valutaproblemene og sikre landets forsyninger.

Krisebetonte reguleringer, særlig rasjoneringen av forbruksvarer oppheves derimot så snart forsynings- og valutasituasjonen gjør det mulig. Likeså oppheves rasjoneringen av husrom når boligsituasjonen tillater det.

Demokrati i arbeidslivet.

Arbeidernes og funksjonærenes rett til å ta del i forvaltningen av samfunnets produksjonskapital anerkjennes. Produksjonsutvalgene bygges videre ut. Bransjerådene blir utbygd til sentrale organer for produksjon og rasjonalisering. Det økonomiske Samordningsråd skal fortsette å være samordningsorgan for de økonomiske organisasjonene og en fast rådgivende instans for utformingen av den økonomiske politikken.

Formene for økonomisk virksomhet.

I produksjon og i omsetning er samvirket den organisasjonsform som best forener sosialt ansvar med personlig tiltakslyst, og det må derfor utvikles på alle høvelige områder i næringslivet. Tiltak for å sikre at samvirket varetar både forbrukernes og produsentenes interesser.

Jorda skal på trygge vilkår tilhøre de arbeidende jordbrukere. Fiskerflåten må tilhøre de aktive fiskere. Ved fortsatt å bygge ut samvirket i produksjon, foredling og omsetning kan disse næringene gjennomføre den rasjonalisering som er et vilkår for økonomisk jamnstilling med andre næringer. Håndverket og småindustrien fortsetter som private bedrifter eller samvirkebedrifter i organisasjonssamarbeid.

I boligreisningen må samvirket støttes og etter hvert utvides til å omfatte produksjon og omsetning av byggematerialer.

Kontroll med at samvirket varetar både forbrukernes og produsentenes interesser.

Kraftverkene bygges ut av staten og kommunene. Hvor det er hensiktsmessig for samfunnet kan industrien bygge ut egne kraftverk. Når samfunnsmessige forhold krever det, kan det offentlige overta samferdselsmidlene. Der virkelige økonomiske eller sosiale fordeler kan vinnes for folket, eller der private bedrifter ikke nytter produksjonsmidlene i samfunnets interesser, bør det offentlige helt eller delvis overta ledelsen av større industrielle bedrifter som høver for det.

Offentlige foretak må bli slik organisert at de gir plass for personlig tiltak og ansvar og sikrer rasjonell økonomisk drift. Arbeidere og funksjonærer må få øve innflytelse over og utvikle interesse og ansvar for produksjonen i disse bedrifter.

Gjenreisningen av de krigsherjede strøk.

Gjenreisningen av de krigsherjede strøkene må bli ført videre med full kraft.

De krigsskadede byer og distrikter må få gjenreist sine sosiale og kulturelle institusjoner etter en tidsmessig standard. Gjeldsbyrden i de krigsherjede kommuner må begrenses etter bæreevnen, slik at de kan gjenoppta sine normale funksjoner og utvikle lokal foretaksomhet og ansvarskjensle.

Det må legges vekt på å bygge ut et mer allsidig næringsliv så disse områdene kan komme på høyde med den økonomiske utvikling i landet ellers.

Næringene.

Kraftutbyggingen.

En sterkere utnyttning av vannkraften er nødvendig skal en få gjenreist og utbygd landet.

Våre vannfall må utbygges planmessig under samfunnsmessig ledelse og kontroll. Behovet for elektrisk kraft til industrien, håndverket, transportmidlene, jordbruket og til alminnelig husbruk må dekkes slik at alle landets innbyggere sikres kraft til rimelige priser. Ved, kull, olje og elektrisitet blir nyttet ut der den enkelte brenselkilde er nasjonaløkonomisk mest forsvarlig. Den elektriske kraft må brukes rasjonelt, ved hjelp av de mest økonomiske metoder, for produksjon, overføring og fordeling - bl. a. ved samkjøring i størst mulig utstrekning. Tariffsystemene forenkles.

Industrien.

En høyt utviklet industri er en avgjørende betydning for folkets levestandard. Industrien må hurtigst mulig bygges ut til større produksjonsevne så vi fullt ut kan nytte våre råstoffer og vår billige vannkraft.

De råstoffene som danner grunnlaget for eksportindustrien må gjennomgå den høyest mulige foredling. Ved reising av ny industri eller ved utvidelse må en legge størst mulig vekt på virksomhet som gir stor produksjonsverdi i forhold til den anvendte arbeidskraft.

Ny industri må særlig reises i områder der ledig eller bare delvis nyttet arbeidskraft kan sikres plass i industriell produksjon.

Staten må gå effektivt inn for å fremme rasjonalisering innen industrien. Den må oppmuntre til samarbeid og rasjonell arbeidsdeling mellom bedriftene. Der det høver må en arbeide for å

oppnå større bedriftsenheter. Målet for rasjonaliseringen er større og billigere produksjon eller frigjøring av arbeidskraft for annen produksjon.

Gjennomført samarbeid mellom industrien, yrkes- og fagskolestellet og de tekniske forskningsinstituttene. Stipend til opplæring av arbeidere og funksjonærer.

I samfunnsnyttig håndverk og småindustri sikres lønnsomheten ved bedre teknisk utstyr, rasjonell organisasjon ved hjelp av felles arkitekt og ingeniørkontorer, og ved utbygging av samvirke i innkjøp og salg. For disse næringer reises moderne industribygg som kan sikre tidsmessig produksjon og gode arbeidsvilkår.

Det dannes et statens bergverkselskap for å nytte ut rasjonelt statens bergverksrettigheter. Statens overtakelse av privat gruveindustri utredes.

Jordbruket.

Jorda skal på trygge vilkår tilhøre de arbeidende jordbrukere. Vårt jordbruk må ta sikte på en størst mulig produksjon og bidra mest mulig til landets matforsyning.

En viktig forutsetning for lønnsomt jordbruk er et sterkt utbygd samvirke i produksjon og omsetning. Samvirketiltak, som har til formål å rasjonalisere og samordne arbeidet i jordbruket og å få produksjons- og omsetningskostnaden ned, blir oppmuntret.

Rasjonelt drevne jordbruk skal sikre brukerne jamnstelling med andre næringsgrener i levekår. Gjennom en solidarisk inntektspolitikk, støttet av tiltak fra staten og fra jordbrukets egne økonomiske organisasjoner må en søke å gjennomføre en utjamning av de økonomiske vilkår også innen næringen.

Prisene på jordbruksvarer fastsettes for et lengre tidsrom, så det blir lettere å planlegge en jevn, stabil og lønnsom produksjon.

Lettere adgang til å utvide bruk som er for små og som har mulighet for å bli sjølstendige jordbruk. De lovendringer som må til for å lette utformingen av høvelige bruksstørrelser, legges fram snarest. En må i første rekke ta sikte på å skaffe dyrkingsjord, beiter og skogsvirke. Støtterbruk skal trygges der forholdene gjør slike brukstyper forsvarlige.

Effektiv utnytting av tekniske hjelpemidler, gjennom maskinstasjoner, tørkeanlegg, ensileringsanlegg, kjøleanlegg og fryserier. Staten støtter bygging av siloer, gjødselkjellere, vanningsanlegg og driftsbygninger. Rasjonell utvikling av industri som foredler jordbrukets produkter. Jordbrukets tekniske og kjemiske hjelpemidler framstilles mest mulig her i landet.

Øket forskning og forsøksdrift i jordbruket og utvidet fagopplæring. Målbevisst arbeid for å bringe forskningens resultater ut til jordbrukerne. Skoler, forsøksgårder og mønsterbruk drives etter linjer som høver for de ulike brukstyper.

Et større og mer utviklet husdyrbruk, bygd mest mulig på norske fôrstoffer. Fortsatt utbygging av fjøskontrollen til å omfatte alle besetninger. Veier til setrer og heibeiter.

Bedre boliger og uthus. Staten støtter planlegging og utbygging av vannverk for innlegg av vann i husene.

Staten samarbeider med jordbrukets organisasjoner for å fremme rasjonelle bruksmåter og en rimelig fordeling av arbeidsoppgavene på ulike strøk og ulike bruksstørrelser. Smånæringene skal først og fremst drives av de mindre bruk. Jordbrukets faktiske driftsforhold klarlegges gjennom tidsmessige kontrollorganer, ved utvidet plikt til regnskapsføring og ved utbygging av jordbruksstatistikken. Økonomisk og geologisk kartlegging av jordbruksmulighetene i landet. Jordstyrene utbygges til effektive organer som kan lede en rasjonell utvikling. Standardisering og kvalitetskontroll av jordbruksprodukter.

Skogbruket.

Skogen er en av landets store naturherligheter og gir råstoff til vår viktige treforedlingsindustri. Mulighetene for å bygge ut skogbruket til høyere effektivitet og større avkastning er meget gode.

Tilveksten i skogen må sikres og økes ved systematiske skogkulturarbeider under ledelse og overvåking av skogadministrasjonen. Skogreisningsplanene fremmes i så raskt tempo som det teknisk og forstlig er mulig. De hindringer som skyldes uoppgjorte eiendomsforhold ryddes av veien ved effektive lovbestemmelser og ved å tilsette det nødvendige antall utskiftningsmenn.

Støtte til vitenskapelig forskning og forsøksdrift. Videre utbygging av fagopplæringen for skogbrukets ulike formål. Øket bruk av tekniske hjelpemidler. Skogadministrasjonen styrkes lokalt og sentralt.

Lovverket utbygges så en kan sikre forstlig kontroll og rett skjøtsel av all skog, påby og gjennomføre samdrift i skogsområder som danner naturlige driftsenheter og regulere forholdet mellom skog beite. Det må bli mulig for stat, kommune eller samdriftslag å overta skogeiendommer som drives dårlig eller når samfunnsmessige hensyn tilsier det.

Skogsarbeiderne må sikres jamn sysselsetting med full nytting av den beste hogst-tida. Alderspensjon for skogsarbeidere. Gode boliger, med støttebruk der det trengs. Forsvarlige skogshusvær. Vilårene legges til rette for felleshusholdning, bedre hygieniske vilkår (badstuer) og en kulturell rikere utnytting av fritida. Økonomisk støtte til bedre yrkesopplæring. Arbeid for bruk av mer høvelige redskaper og tekniske hjelpemidler.

Skogsveier bygges og fløtningsvassdragene utbedres etter en samlet plan. Rasjonalisering av foredlingsbedriftene i et antall som høver til råstofftilgangen i de enkelte landsdeler.

Foredlingsgraden og effektiviteten høynes likeledes ved utbygging av den vitenskapelige forskning og nyttiggjøring av forskningsresultatene.

Tømmeromsetningen reorganiseres og legges under samfunnsmessig kontroll med sikte på å skape grunnlag for en jamn årlig avvirkning og motvirke uheldige sider av konjunktursvingninger. Opplegging av fonds til bruk i nedgangstider.

Fisket.

Fiskerinæringen er en av landets store rikdomskilder, og den må utvikles slik at den gir det størst mulige utbytte. Ved rasjonelle drifts- og omsetningsformer må levevilkårene for kyst- og fjordbygdsfolket trygges. Hovedvekten må bli lagt på å oppmuntre og støtte fiskernes egne samvirketiltak.

Fiskeflåten må tilhøre de aktive fiskere og denne retten må sikres ved lov. Fiskernes organisasjoner og samvirketiltak, herunder også fiskernes industrianlegg, får adgang og støtte til å anskaffe moderne fiskefartøyer som er nødvendige for å sikre jamn tilgang av fisk til markedet og fiskeindustrien.

Støtte til reising av fiskeindustrien på samvirkegrunnlag, og til utbygging av fiskernes samvirketiltak i produksjon og omsetning.

For tilvirkning, omsetning og eksport av fisk må det kreves godkjenning fra staten etter råd fra fiskernes organisasjoner.

Lovgivning for å sikre rasjonell og effektiv organisasjon av omsetning og eksport av fisk og fiskevarer.

Industrireiseing i fiskeridistriktene for å oppnå full utnytting av arbeidskraften og dermed muliggjøre videre rasjonalisering i fisket. Industri med tilknytning til fisket må fortrinnsvis bli lagt til fiskeridistriktene.

Det opprettes flere yrkesskoler for fiskere og lærebruk for tilvirkere og fiskearbeidere og teknikere til fiskeindustrien.

Støtte til havforskningen. Arbeid for internasjonale avtaler om rasjonell utnytting av fiskefeltene og for å hindre at fiskebestanden blir utryddet. Herunder avtale om fredning av visse fiskebanker utenfor Nord-Norge mot trålfiske i tida 1. januar - 1. mars.

Utenriks skipsfart - Hvalfangst - Selfangst.

Skal skipsfarten fullt ut kunne nytte sine muligheter for å skaffe oss valuta til den nødvendige

import, må Norges stilling i transporten over verdenshavene styrkes ved gjenoppbygging og modernisering av handelsflåten og ved aktiv deltaking i internasjonalt arbeid.

Fortsatt arbeid for å trygge sjøfolkene økonomiske og sosiale kår. Videre utbygging av velferdsarbeidet.

Modernisering av hvalflåten under kontroll av Hvalrådet. Fortsatt arbeid for å opprettholde internasjonale avtaler om bevaring av hvalbestanden. Arbeidsvilkårene reguleres ved kollektive avtaler som etter hvert blir brakt i samsvar med lovgivningen for industrien.

Modernisering av selfangstflåten og utbygging i det omfang det er forsvarlig av hensyn til selbestanden. Samfunnsmessig kontroll ved et organ som svarer til Hvalrådet. Kontroll med fangstens kvalitet og med salget. Arbeidsvilkårene reguleres ved kollektive avtaler.

Samferdselen.

Et godt utbygd samferdselsnett er et viktig grunnlag for den økonomiske utvikling i landet. Den videre utbygging foretas planmessig slik at en får nytt ut de ulike landsdelers muligheter for utvikling av næringslivet.

Jernbanenettet bygges ut særlig med sikte på avvikling av massetransporter over lengre avstander. Våre jernbaner må etter hvert bringes opp til tidsmessig standard ved fornyelse av materiellet og ved elektrisering. Materiellet standardiseres bl. a. ved internasjonalt samarbeid.

Vegnettet utbygges. Det legges særlig vekt på vegsambandet i vegfattige strøk og på en forsterkning av veger og bruer i landets hovedforbindelser, slik at en kan bruke større kjøretøyer. Faste vegdekker legges der trafikken er så stor at det blir lønnsomt. Det opprettes flere rutebilstasjoner og godssentraler.

Utbyggingen av flyhavner og luftruter foretas ut fra nasjonale hensyn innen en forsvarlig økonomisk ramme.

Ved anleggsarbeidene tas moderne teknisk utstyr i bruk. Driften rasjonaliseres ved bedre arbeidsmetoder og moderne hjelpemidler.

Rasjonalisering av kyst- og lokaltrafikken ved bedre ruteordninger, gode skipstyper og samordning av driften av de forskjellige selskaper. Havnenes kapasitet økes ved utbygging og ved bedre utstyr.

Bedre og mer effektiv ordning av postrutene. Telefon- og telegrafnettet utbygges med kabelanlegg og automatisk abonnent- telefon. Private telefonanlegg overføres til Staten.

Billettpriser og fraktsatser for de forskjellige transportmidler fastsettes slik at de fremmer næringslivet og sikrer en riktig utnytting av transportmidlene.

Statsstøtte til opprettelse og drift av samfunnsmessig nødvendige ruteforbindelser i områder der trafikken er for liten til å være lønnsom.

Ved hjelp av samferdselsloven fremmes rasjonelle driftsformer og et effektivt samarbeid mellom de forskjellige transportmidler. Når samfunnsmessige forhold krever det, overtar det offentlige rutegående transportmidler.

Merkantil og teknisk opplæring for samferdselen og yrkesopplæring for verksteddriften.

Innenlandsk handel.

Den innenlandske omsetning rasjonaliseres og effektiviseres, slik at prisene til forbrukerne kan settes ned. Hovedvekten legges på en videre utbygging av forbrukersamvirket. De nåværende lovmessige hindringer for en fri utvikling av dette samvirke oppheves.

Organiseringen av innkjøps- og konsulentsamvirket mellom de private detaljhandelsbedrifter lettes. Handelsloven endres med sikte på å fremme en bedre organisering av innkjøp, transport og lagring for å bringe kostnadene ned.

Oppsettelse av nye handelsbedrifter må tilpasses stedets behov og forbrukernes interesser. Støtte til arbeidet med standardisering av varer og teknisk utstyr.

Utenrikshandelen.

Våre eksportnæringer sikres hensiktsmessige markeder som ledd i en mangesidig utenrikshandel uten for sterk avhengighet av de enkelte land. Støtte til tiltak til fremme av handelen mellom landene. Særlig vekt legges på samarbeidet med de andre nordiske land.

Systematiske undersøkelser av eksportmulighetene. Kvalitetskontroll med eksportvarene.

Utenrikshandelen må organiseres med det bevisste formål å løse valutaproblemene og å sikre landets forsyninger på fordelaktigste måte. Kontrollen med eksport og import opprettholdes så lenge og i den utstrekning det er nødvendig for å oppnå dette.

For dette formål overtar Statens Kornforretning importen av fôrstoffer, som en utvikling av den nåværende fellesimport. Norsk Sukkerimport opprettes for importen av sukker. Norsk Brenselsimport overtar all import av fast brensel som en videre utvikling av den nåværende Norsk Brenselsimport A/S og med rett til å overta engroshandelen. Norsk Medisinalimport overtar importen og engroshandelen av apotekerverer.

Turistnæringen og reiselivet.

Turistnæringen må utbygges planmessig slik at landet kan ta mot turister i større utstrekning enn før. Effektiv og samordnet turistreklame i utlandet.

Vilkårene for reiselivet må bedres så folk her i landet kan få størst mulig glede av ferie og fritid.

Statens hotellfond må få midler til å reise moderne turisthoteller og flere folkehoteller. Bygging av flere ungdomsherberger og feriesteder. Anlegg av turiststasjoner (fjellstuer) i Nord-Norge.

Revisjon av hotell-loven og innføring av fagbrev for restaurantdriften.

Boligreisingen.

Målet for boligpolitikken er å skaffe gode og velutstyrte boliger for alle avpasset etter familiens behov og til en pris som står i forhold til inntekten. Barn og ungdom må ha plass til leik og fritidssysler. Boligplanene må omfatte lokaler som dekker behovet for organisasjons- og kulturlivet.

Boligreisingen må fremmes etter en landsplan med full utnyttning av de materialer og den arbeidskraften vi har. Utvikling av norsk produksjon og arbeid for samvirke i omsetningen av byggematerialer, møbler og annet husutstyr. Fremme av forskning, rasjonalisering og standardisering i byggeindustrien. Strengere priskontroll for å få byggekostnadene ned.

De lokale planer for boligreisingen bygges på kommunal kartlegging av behov og muligheter. Samfunnet sikrer seg grunneiendommer slik at planmessig og økonomisk utbygging og regulering av byer og tettgrender blir mulig. Kontrollen med omsetning av faste eiendommer opprettholdes.

Boligreisingen må ledes av Boligdirektoratet i samarbeid med Husbanken, Bustadbanken og de kommunale myndigheter. Større byggeoppgaver blir fremmet ved boligsamvirkelag i samarbeid med stat og kommune. Teknisk veiledning og økonomisk støtte til sambyggelag og sjølbyggere. Hjelp til å skaffe tomter og materialer til sjølbyggere.

Bygningslovgivningen revideres og bringes i samsvar med moderne bygningsteknikk. Boligstandarden holdes oppe på et forsvarlig nivå.

Fortsatt husleiekontroll. Utbygging av lovverket om husleieforhold.

Finanser, lønninger.

Pengepolitikk.

Pengeverdien og prisene holdes på et nivå som kan gi et trygt grunnlag for produktiv virksomhet også på lengre sikt. Stabiliseringspolitikken fortsettes. Den støttes i nødvendig utstrekning ved priskontroll, prisutjamning og ved pristilskott. Særavgifter til prisutjavningsformål for eksportnæringer som har fordeler av et lavt innenlandsk prisnivå. Den lave rente opprettholdes. Fortsatt begrensning av utbytte og honorarer i aksjeselskaper.

Pengepolitikken ledes av Finansdepartementet med støtte i Penge- og Finansrådet og med Norges Bank som utførende organ. - Denne ledelse av penge-, finans- og kredittpolitikken bringes inn i klare og faste former.

Samfunnets posisjon innen bankvesenet utbygges ved å utvikle statsbankene videre, og ved en rasjonell og effektiv kontroll med bank- og kredittvirksomheten.

Arbeider med utbyggingen av særlige kredittinstitusjoner for de enkelte næringer fortsettes. Samfunnets overtakelse av bank- og forsikringsvirksomheten utredes.

Finans- og skattepolitikken.

Statsbudsjettet og de kommunale budsjetter avpasses etter konjunktursituasjonen slik at privat og offentlig virksomhet er tilstrekkelig til å sikre arbeid for alle.

Skattelovgivningen tas også til alminnelig revisjon for å tilpasse skattesystemet til den økonomiske politikken og for å sikre fordeling av skattene etter økonomisk bæreevne, ikke minst ved kraftig å styrke den familievennlige tendens.

Effektive tiltak mot skattesvikere bl. a. ved lettere adgang til skjønsmessig likning etter forbruk og strengere straffebestemmelser.

Adgangen til å pålegge offentlig regnskapsføring og revisjon må bli utvidet.

Arbeidet med utjamning av skattetrykket mellom kommunene føres videre.

Skatt av årets inntekt.

Lønnspolitikken.

Målet for lønnspolitikken er å heve reallønnen. Grunnlaget for en slik heving må være økt produksjon. Teknisk kan hevingen gjennomføres enten ved lavere priser, ved skatteregulering, ved sosialpolitiske tiltak, ved heving av pengelønnen eller ved flere av disse ting samtidig.

Bedre avpassing av lønnsvilkårene mellom faglært og ikke faglært arbeid. Særlige tiltak for å øke tilgangen av ung arbeidskraft til faglært arbeid. Lik lønn for kvinner og menn når de yter det samme arbeid.

Større offentlighet med bedriftenes regnskaper som grunnlag for lønnsforhandlinger.

Sosialpolitikken.

Det må bli tatt vare på folkehelsen ved tiltak ledet av staten i samarbeid med kommunene og frivillige helseorganisasjoner. Fortsatt kamp mot de store folkesykdommer. Regelmessig helsekontroll av ungdommen. Kommunale helsestasjoner for mødre og barn. Helsesøster i distriktene.

Arbeidet for et fullverdig kosthold for hele folket føres videre fram ved en planmessig ernæringspolitikk fra statens side i samarbeid med produsenter og forbrukere.

Fortsatt arbeid med utbygging av de sosiale trygdene med det mål å nå fram til en alminnelig folketrygd. Vilkårene for de alderstrygdede bedres.

Forsvarlig omsorg for evneveike og andre som trenger særlig pleie.

Staten, fylkene og kommunene fører landsplanen for utbyggingen av våre sykehus videre. Skolelegevesenet effektiviseres og sosial tannrøkt gjennomføres snarest.

Arbeidervernlovene revideres og utvides til å omfatte de grupper som nå ikke er beskyttet.

De delvis arbeidsføre blir opplært så de kan få høvelige plasser i arbeidslivet.

Husmødrenes arbeid lettes ved økt bruk av elektrisitet, ved innlegg av vann og ved standardisering av hensiktsmessige kjøkken og av utstyr til hjemmene. Hjemmets forskningsinstitutt. Fortsatt arbeid for å skaffe faste, utdannede kommunale husmorvikarer og parktanter og hjelp til ferie for husmødre med små barn.

Det settes full kraft i å organisere og modernisere barnevernsarbeidet under en felles ledelse med forenklet administrasjon. Hjem for deferensiering av evneveike barn opprettes. Flere barnehager og daghjem.

Samarbeid mellom stat, kommune og de store folkeorganisasjoner for å gi adgang til billigere og bedre nytting av ferie og fritid.

Fortsatt støtte til idretten og friluftslivet.

Innendørs idrettsanlegg samordnes med utbygging av lokaler for ungdommens kultur og organisasjonsarbeid.

Edrueligheten.

Kampen mot drikkeondet er et ledd i folkets frigjøringsarbeid. Effektivt opplysningsarbeid må være det grunnleggende i kampen mot drikkeondet. Skolen må gi kunnskaper om alkoholens virkninger og om årsakene til alkoholismen. Det løyves de midlene som trenges til den almene opplysning for stigende folkeedruelighet. Alkoholistforsorgen utbygges. Effektiv kontroll med og skarp håndheving av edruelighetslovgivningen. Kamp mot gaukingen. Privatøkonomiske interesser i rusdrikktilvirkning og omsetning avvikles. Statens overtakelse av bryggeriene utredes. Kommunenes sjølbestemmelsesrett i bevillingssaker opprettholdes i sin nåværende form.

Skole- og kulturpolitikk.

Skoleverket utbygges slik at barn og ungdom kan få en god utdanning for alle yrker, og i samsvar med den enkeltes anlegg og interesser. Utdanning for praktiske fag må bli likestilt med den teoretiske utdanning som gymnas og høyskoler gir.

Omfattende nybygging av skoler må finne sted så snart råd er. Særlig vekt på styrking av landsfolkeskolen i samband med en effektiv kretsregulering. Gode kår for skolen med omsyn til hus, utstyr og lærerlønn også i de små og vanskeligstilte kommuner. Finansiering av skolebygg i slike kommuner ordnes med statsgaranti.

Arbeid for en effektiv læreutdanning og godt utstyrte lærerskoler for alle skolegrener.

Barnehager i tilknytning til skolen i byer og tettbygde strøk. Framhaldsskolen utbygges med sikte på å gjøre den obligatorisk for all ungdom som ikke søker andre almendannende skoler etter folkeskolen. Ungdomsskolene støttes og utbygges. Utbyggingen av yrkes- og fagskoler og husstell-skoler, etter en samlet plan for alle disse skoleslag. Lærlingelov for håndverk, industri, handel og kontorarbeid. Videre utbygging av realskoler og gymnas for bygdeungdom. Oppretting av offentlige brevskoler samordnet med det øvrige skolestell og det frie studiearbeidet.

Fortsatt omlegging av skoleheimene i samsvar med moderne krav og videre utbygging av skoler for evnesvake barn. Helsearbeidet styrkes i alle skoleslag ved skoleidrett, skolefrokost, tannrøkt og utbygging av skolelegestellet.

All skoleadministrasjon samordnes i Undervisningsdepartementet. Skoledirektører i alle fylker. Kontroll med privat skolevirksomhet.

Effektiv stipendordning for alle skoleslag. Bygging av elevheimer ved de skoler som trenger det og studieheimer ved universitet og høyskoler.

Fastere organisering av og utvidet støtte til vitenskapelig forskning og opplæring. Nybygg

ved våre universiteter og høyskoler settes i gang så snart råd er.

Det kulturarbeid som drives av ulike opplysningsorganisasjoner styrkes og vilkårene legges til rette for studiearbeid i tilknytning til Norsk Rikskringkasting, biblioteker og skoler. Reising av samfunnshus i sammenheng med nybygging av skoler og idrettsanlegg.

Økt støtte til litteratur og kunst. Videre styrking av folkeboksamlingene.

Fortsatt arbeid for et samnorsk skriftspråk på folkemålets grunn.

Folkestyret.

Folkestyre og rettsvesen.

Folkestyrets organer må bli slik utbygd at de til enhver tid kan løse de problemer som samfunnsutviklingen reiser.

Stortinget skal i samsvar med Grunnloven trekke opp de store linjene, vedta lovene, skattene og hovedpostene i budsjettet, og øve kontroll med Regjeringen og administrasjonen. Avgjørelsen i detaljsaker blir overlatt til Regjeringen, sentral- og fylkesadministrasjonen.

Arbeidsordningen i Sentraladministrasjonen blir modernisert og rasjonalisert.

Staten må kunne gi slike lønnsvilkår at den kan sikre seg godt kvalifiserte krefter. Administrasjonen må gi plass for folk med praktisk og teoretisk innsikt i alle sider av samfunnslivet. Offentlige kommisjoner og komiteer må arbeide raskt og det må bli satt bestemt tidsfrist for levering av innstillinger.

Rettsvesenet må hvile på et demokratisk grunnlag. Utvidet adgang til fri rettshjelp. Soning av straff blir omlagt med sikte på å føre de straffede tilbake til samfunnet.

Kommunene.

Det kommunale sjølstyret trygges med sikte på å nyttiggjøre det lokale initiativ som et viktig ledd i den planøkonomiske politikken. Fylkeskommunenes administrasjon styrkes og legges i større utstrekning under folkevalte organer.

En mer rasjonell fordeling av utgiftene mellom staten, fylkene og kommunene. Der det praktisk lar seg gjøre, må en arbeide for større kommunale enheter så kommunene styrkes økonomisk og kan by sine innbyggere en mest mulig lik andel i samfunnsgodene.

Gjennom områdeplanlegging må det lokalt skaffes oversikt og plan i den økonomiske og sosiale utvikling.

Kommunene må planlegge den lokale boligproduksjon og fremme den ved utlegging av byggegrunn, opparbeidelse av veger og ledningsnett.

Ved sosiale tiltak og utbyggingen av helsestellet, må de tilbaketliggende distrikter komme med i arbeidet for å heve den alminnelige standard.

Kommunenes tiltak når det gjelder folkeopplysning, fagopplæring og kulturlivet må stimuleres og tilpasses statens alminnelige skole- og opplæringsarbeid.

Kommunene må delta i arbeidet for å gjøre den offentlige administrasjon mer effektiv og rasjonell.

Den kommunale arbeidsdrift moderniseres. Samarbeidet mellom kommunene og deres arbeidere og tjenestemenn styrkes gjennom opprettelse av driftsutvalg der dette høver.

Utenrikspolitikk og forsvar.

Oppgaven for vår utenrikspolitikk er å trygge Norges frihet og sjølstende, vareta norsk interesse i utlandet og bidra til å sikre freden og fremme mellomfolkelig samarbeid.

Norge må etter evne arbeide for en internasjonal politikk som kan føre fram til en avspenning

i forholdet mellom stormaktene, slik at striden om fredsoppgjøret kan bli avløst av et tillitsfullt samarbeid.

Norge må være aktivt med i arbeidet for å styrke og bygge ut De forente Nasjoner til en offentlig organisasjon som kan sikre freden. Vi vil støtte opprettelsen av en internasjonal militær styrke under Sikkerhetsrådet, internasjonal kontroll med bruk av atomkraften og innenfor FN arbeide for internasjonal nedrustning. Særlig må Norge søke å gjøre en innsats i samarbeidet om økonomiske, sosiale og humanitære spørsmål. I alt internasjonalt samarbeid må rettesnoren for norsk innsats være viljen til å fremme sosial rettferd og åndelig og politisk frihet.

På dette grunnlag må Norge innenfor rammen av De forente Nasjoner søke saklig samarbeid med andre stater. Særlig må vi legge vekt på å bygge ut samarbeidet på alle områder med våre nordiske granneland, og være aktivt med å fremme gjenreisningen av Europa gjennom organisasjonen for økonomisk samarbeid i Paris og gjennom FN's økonomiske Europakommisjon.

Vår representasjon i utlandet må gjøres mer effektiv. I samarbeid mellom staten, de store næringsorganisasjoner og våre kulturinstitusjoner må det bli opprettet et sentralinstitutt til å lede arbeidet for å gjøre Norge og norsk kultur kjent i utlandet. Staten må gi støtte til studie- og opplysningsarbeidet om internasjonale forhold og utenrikspolitikk.

*

Landets forsvar bygges opp etter de erfaringer krigsårene har gitt, så det kan være et vern for landet og oppfylle våre internasjonale militære forpliktelser.

Samtidig som en søker å holde en internasjonal standard for utdanning og materiell, må det tas hensyn til vårt lands særlige forhold og behov.

Rammen for forsvaret må fastlegges ut fra hensynet både til landets sikkerhet i den foreliggende internasjonale situasjon, og til landets økonomiske bæreevne.

Sivilforsvaret og det samfunnsøkonomiske forsvarsberedskap må utvikles og samordnes med det militære forsvar som ledd i det samlede forsvaret.

Stadig arbeid for å styrke kontakten og tillitsforholdet mellom folk og forsvar.

Heimevernet bygges ut og styrkes.

Tjenestetiden for de utskrevne må bli effektivt nyttet. Den militært nødvendige yrkesopplæring utvikles og legges slik an at den også tjener sivile formål.

Undervisnings- og velferdsarbeidet må gi de utskrevne nyttig kunnskap og stimulere interessen for sunn nytting av fritida. Forleggingene for de utskrevne må gjøres bedre etter hvert som det er mulig.

Ved bestemmelsen for uttak og opplæring av befal må det sørges for allsidig rekruttering til et demokratisk innstilt befalskorps. Befalens økonomiske vilkår skal være i samsvar med vilkårene for andre embets, og tjenestemenn.